

KS. JÓZEF SZYMAŃSKI

OPIEKA DUSZPASTERSKA NAD POLAKAMI W FINLANDII

Polska obecność w Finlandii wiąże się z służbą wojskową w armii carskiej, która kładąc kres panowaniu Szwecji, zdobyła ten kraj dla Rosji. W ten sposób Polacy – żołnierze stacjonujący w tym kraju, stanowiącym część imperium rosyjskiego, zapoczątkowali odrodzenie katolicyzmu. W rejestrze wojskowym z 1770 r. wśród 49 katolików odnotowano 40 Polaków¹. Opiekę duszpasterską nad nimi powierzono dominikanom, którzy przybyli na zaproszenie cara Pawła I². W 1799 r. w Wyborgu (Viipuri, w Karelii, obecnie w granicach Rosji)³ udało się otworzyć dominikanom polskim niewielki kościół garnizonowy dla Polaków służących w armii carskiej. Swoją posługę pełnili oni również w niewielkiej drewnianej kaplicy w twierdzy Suomenlinna, znajdującej się na wyspie niedaleko Helsingforsu (szwedzka nazwa Helsing). Ponadto, w latach 1857-1860 pod przewodnictwem ks. Ignacego Gorbaczkiewicza żołnierzom polskim, przy współudziale żołnierzy litewskich, udało się zbudować na przedmieściach Helsingforsu kościół garnizonowy pw. św. Henryka⁴. Genezę budowy tej świątyni

Ks. dr JÓZEF SZYMAŃSKI – Instytut Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL; adres do korespondencji: 20-950 Lublin, Al. Raławickie 14, tel. 81 445-30-92; e-mail: instpol@kul.lublin.pl

¹ J. W r ó b e l SCJ, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, w: *Emigracja wyzwaniem duszpasterskim dla Kościoła w Polsce*, red. ks. M. Zając, Lublin 2009, s. 22; E. L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polacy i Polonia w Finlandii. W osiemdziesięciolecie istnienia Zjednoczenia Polskiego w Helsingforsie/Helsinki*, Warszawa 1997, s. 7; E. S. K r u s z e w s k i, *Położenie katolików w krajach skandynawskich od pierwszej połowy XVI do połowy XIX wieku. Zarys*, „Rocznik Instytutu Polsko-Skandynawskiego” (Kopenhaga) 3(1987/1988), s. 24.

² S. B r z o z e c k i OP, *Opieka duszpasterska Dominikanów nad Polakami w Rosji w XIX wieku*, „Przegląd Kalwaryjski” 13(2009), s. 90.

³ Ks. Franz V o s s, *Jubileusz 50-lecia prowincji polskiej*, „Informator SCJ” 1997, nr 1, s. 36.

⁴ J. W r ó b e l SCJ, *Kościół katolicki w Finlandii*, „Studia Bobolanum” 3(2004), s. 7; *Finlandia. Kronika polonijna*, „Głos Katolicki – Voix Catholique” 2007, nr 10, s. 13.

tak relacjonował na łamach „Misyi Katolickich” ks. Wilfrid Christerson – proboszcz w Helsingforsie:

W miesiącu października 1857 r. założony został pierwszy kamień węgielny pod budowę kościoła katolickiego w Helsingforsie. Żona ówczesnego generał-gubernatora Finlandyi⁵, hrabina Berg, ulitowawszy się nad żołnierzami polskimi, odbywającymi w wielkiej liczbie służbę swą w Finlandyi, daleko od kraju rodzinnego, zebrała na ten cel fundusze.

Katolicyzm reprezentowany był w Finlandyi aż do roku 1867 tylko przez duchowieństwo polskie, w osobie kapelana armii rosyjskiej. W 1867 za rządów generał-gubernatora hr. Alderberga, którego żona była katoliczką, kupiono w imieniu parafii kawał gruntu naprzeciw kościoła, a stara jakaś rudera zamienioną została na szkołę i mieszkanie dla zakonnicy. X. Dr Jedzink⁶ (obecnie kano-

⁵ Cytaty z zachowaniem oryginalnego stylu, składni i ortografii.

⁶ Paweł Antoni Jedzink (1851-1918), bp sufragan poznański; ur. 13 VI 1851 w Braniewie na Warmii. Szkoły elementarną i średnią ukończył w Braniewie, tam też studiował teologię w Seminarium Duchownym i uzupełniał na Akademii w Monachium. Święcenia kapłańskie przyjął 2 VIII 1874. Ze względu na ograniczenia związane z kulturkampfem, bp warmiński Filip Krementz oddelegował go do pracy duszpasterskiej w Helsinkach – do 1881 r. Po powrocie na Warmię był wikariuszem w Eldytach Wielkich, Malborku i Miłakowie. W latach 1883-1888 był proboszczem w Olsztynku (Hohenstein), skąd powołał go abp Juliusz Dinder do Poznania, mianując z prezentacji rządowej kanonikiem gremialnym kapituły poznańskiej (12 XI 1888). 30 V 1889 mianowany został regensem i profesorem teologii moralnej nowo otwartego (po zakończeniu kulturkampfu) Seminarium Duchownego w Poznaniu. Na 25-lecie kapłaństwa Jedzinka Uniwersytet w Monasterze nadał mu w 1899 r. tytuł doktora teologii. Po śmierci abpa Floriana Stablewskiego (1906) był wysunięty przez obie kapituły, jako kandydat na ordynariusza. Nie został arcybiskupem. Mianowany prepozytem kapituły poznańskiej 23 II 1915, po kilku dniach, po zgonie abpa Edwarda Likowskiego 28 II 1915, obrany został przez kapitułę archid. poznańskiej administratorem na okres wakansu. Nowy abp Edmund Dalbor ustanowił go swoim biskupem sufraganem (pomocniczym). Prekonizowany został z tytułem biskupa temizjoneńskiego 30 VI 1915, konsekracja odbyła się 21 IX 1915. Pełnił urząd wiceprezesa ordynariatu arcybiskupiego, egzaminatora i sędziego prosynodalnego oraz cenzora ksiąg religijnych. Podczas duszpasterzowania w Olsztynku założył tam szkołę katol. i zbudował kościół. Z wychowania Niemiec, po przybyciu do Poznania zrósł się z Wielkopolską i społeczeństwem. Był rektorem seminarium. W 1903 uczestniczył w akcji wyborczej do sejmu pruskiego, głosując na kandydata polskiego. Należał do Stow. Kapłanów Wiecznej Adoracji Najświętszego Sakramentu i z polecenia abpa Stablewskiego w 1896 objął funkcję dyrektora tego stowarzyszenia. Założył Tow. św. Józefa dla nauczycieli katol. na obie archidiecezje. Szczególną troską otaczał kościół pofranciszkański (dla Niemców katolików), nie opuszczając żadnego ważniejszego odbywającego się tam nabożeństwa. Od 1914 r. był członkiem Wydziału Historyczno-Literackiego PTPN. Zmarł w Poznaniu 31 X 1918. Pochowany został w katedrze poznańskiej w krypcie kaplicy św. Krzyża. Zob. ks. L. W i l c z y ń s k i, *Jedzink Paweł Antoni (1851-1918), bp sufragan poznański*, w: *Księga społecznicy w Wielkopolsce 1894-1919. Słownik biograficzny*, t. II (I-O), Gniezno 2007, s. 60-61.

nik kapituły poznańskiej), objął zarząd i kierunek instytucji. Trwała ona i rozwijała się pomyślnie aż do roku 1881, w którym hr. Alderberg opuścił Finlandię.

Szkołę wówczas zamknięto, zakonnice wydalono i nawet X. Jedzink zmuszony był usunąć się. Pozostało w Finlandyi tylko dwóch księży, kapelanów wojsk rosyjskich w Helsingforsie i Wyborgu. Stanowisko kapelana rosyjskiego w Finlandyi zniesione nawet zostało w 1895 r.

Odtąd przebywało tu wielu księży polskich z Petersburga, ale tylko chwilowo, ja zaś otrzymałem moją nominację dopiero 1 lipca 1906 r. [...] gdy zniesiono urząd kapelana wojsk stojących w Finlandyi, władze militarne oddały urzędowo kościół helsingforski biskupowi mohylowskiemu dla użytku katolików⁷.

Świątynię konsekrował ordynariusz diecezji mohylowskiej, pod którego jurysdykcją znajdowała się Finlandia – bp Jerzy Szembek. Jakkolwiek oficjalnie pozwolenie na erygowanie parafii senat fiński wydał dopiero w 1903 r. Jej pierwszym proboszczem został ks. Juliusz Rodziewicz. Druga parafia w Finlandii – w Wyborgu została erygowana w 1909 r., trzecia w 1910 r. w Äbo i czwarta w 1911 r. w Terijokach⁸. Rzeczywistego stanu i sytuacji Kościoła katolickiego w Finlandii nie oddawała informacja zamieszczona na łamach „Chorałwi Maryi” w 1911 r., iż w „Helsingforsie jest jedyna parafia na całą Finlandję z rezydentem proboszczem, do Wyborga dojeżdża z Petersburga kilka razy w roku”⁹.

⁷ *Europa – Obecny stan Kościoła katolickiego w Finlandyi*, „Misye Katolickie” sierpień 1907, s. 225.

⁸ S. B r z e z i ń s k i, *Katolicyzm w Finlandii*, Warszawa 1939, s. 9-11. W kościele św. Jacka w Viipuri (Wyborgu) posługę duszpasterską pełnili w latach: 1800-1802 – ks. Kazimierz Olszewski, 1802-1806 – Erazm Bobrowski, 1806-1826 – Wincenty Koiszewski, 1826-1827 – Dyonizy Wilczewski, 1827-1828 – ks. Hieronim Święcicki, 1828-1829 – ks. Ludwik Czesnowicz, 1829-1830 – ks. Augustyn Szadkowski, 1830-1834 – ks. Romuald Kotowicz, 1834-1838 – ks. Alfons Pszenicki, 1838-1839 – ks. Julian Pupkiewicz, 1839-1852 – ks. Jacek Juchniewicz, 1852-1859 – ks. Władysław Marcinkiewicz, 1859-1869 – ks. Alojzy Ambrożewicz, 1869-1874 – ks. Franciszek Bałtunowicz, 1874-1880 – ks. Jan Sztot, 1880-1881 – ks. Maurycy Brodziński. 1881-1883 – ks. Adolf Małachowski, 1883-1890 – ks. Wiktor Kończa, 1890-1892 – ks. Beniamin Pióro, 1892-1895 – ks. N. Piniarowicz, 1895-1897 – ks. Józef Ławkiewicz, 1897-1907 – ks. Wiktor Piątkiewicz, 1907-1909 – ks. Adam Akko, 1909-1912 – ks. Michał Buckx (Holender).

W kościele św. Henryka w (Helsingforsie) Helsinkach: 1856-1873 – ks. Ignacy Garbacki, 1873-1874 – ks. Edward Glas, 1875-1877 – ks. Michał Ruszyński, 1877-1881 – ks. Paweł Jedzink, 1881-1895 – ks. Wiktor Piątkiewicz, 1896-1902 – ks. Paweł Medzys, 1902-1903 – ks. Juliusz Rodziewicz, 1903-1904 – ks. Ignacy Czajewski, 1904-1907 – ks. Juliusz Matusiewicz, 1907-1908 – ks. Wiktor Pietkiewicz, 1908-1911 – ks. Johan Gijssel (Holender).

⁹ *List z Finlandji*, „Chorałew Maryi” 7(1911), z. 10, s. 214.

Zdaniem E. Later-Chodyłowej społeczność polska była już wówczas dobrze zorganizowana, o czym ma świadczyć „polski sztandar przechowywany w helsińskim muzeum. Został on ufundowany przypuszczalnie w r. 1907 przez polskich żołnierzy armii carskiej, stacjonujących w Helsinkach, ks. Turosińskiemu przez Polaków miasta Turku”¹⁰. Ta przymusowa, w pewnym sensie, emigracja polska, w liczbie około tysiąca osób, składała się przede wszystkim z żołnierzy polskich pełniących służbę w armii carskiej. Żołnierze ci pochodzili zwłaszcza z centralnych i wschodnich ziem polskich, m.in. z okolic Radomia i Łomży¹¹. Szeregi emigracji polskiej znacząco wzrosły na początku XX wieku, kiedy to wobec rosnących nastrojów rewolucyjnych i zbliżającej się pierwszej wojny światowej, car odesłał do Finlandii kolejne polskie oddziały. W okresie bezpośrednio poprzedzającym wojnę i wybuch rewolucji październikowej przebywało w tym kraju nawet sześć tysięcy polskich żołnierzy. Pełnili oni służbę w „Twierdzy Szwedzkiej” oraz w Flocie Bałtyckiej, operującej na wodach zatoki¹². W tym okresie do Finlandii napływały również osoby cywilne polskiego pochodzenia, które wobec narastających niepokojów społecznych i zawieruchy wojennej, ze względu na osobiste bezpieczeństwo, opuściły Rosję¹³. W gronie wydalonych z St. Petersburga w 1911 r. była m.in. Matka Urszula Lechóchowska wraz z pierwszymi członkiniami rodzącego się polskiego Zgromadzenia Sióstr Urszulanek od Serca Jezusa Konającego (szarych urszulanek)¹⁴. Pod presją władz rosyjskich wyjechała ona 31 sierpnia 1914 r. do Sztokholmu¹⁵.

Nowy okres w historii Polonii fińskiej zapoczątkowało utworzenie z inicjatywy byłych wojskowych oraz osób cywilnych 3 kwietnia 1917 r. stowarzyszenia o nazwie „Zjednoczenie Polskie w Helsingforsie”. W okresie począt-

¹⁰ E. L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polonia w Finlandii. Organizacje*, cz. II, „Kronika Katolików Polskich w Norwegii” 59-60(1992) 6-7, s. 13-14. „Sztandar ma czerwony kolor i widnieje na nim złoty orzeł oraz hasło: Niech żyje Polska wolna – zjednoczona”.

¹¹ E. L a t e r - C h o d y ł o w a, *Zarys dziejów polskiego wychodźstwa w Finlandii (1914-1940)*, w: *Polacy w Skandynawii*, red. E. Olszewski, Lublin 1997, s. 302-303.

¹² E. L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polska diaspora w Skandynawii – Finlandia*, w: *Polska diaspora*, red. A. Walaszek, Kraków 2001, s. 223; W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 23.

¹³ E. L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polonia w Finlandii. Dzieje, liczebność i rozmieszczenie, demografia*, cz. I, „Kronika Katolików Polskich w Norwegii” 58(1992) 5, s. 16-17.

¹⁴ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polacy i Polonia w Finlandii*, s. 7; W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 23.

¹⁵ Ks. J. S z y m a ń s k i, *Opieka duszpasterska nad Polakami w Szwecji*, „Studia Polonijne” 29(2008), s. 47.

kowym liczyło około tysiąca członków. Rolę centrum integracyjnego i duszpasterskiego pełnił kościół garnizonowy pw. św. Henryka w Helsinkach, który uważany był za kościół polski¹⁶. Do chwili otwarcia Ambasady Polskiej w 1919 r. stowarzyszenie było jedynym organem reprezentującym interesy Polaków w tym kraju, a legitymacja członkowska była tak samo ważna jak paszport¹⁷. Społeczność polska skupiała się w trzech grupach. Do pierwszej grupy należały osoby cywilne zamieszkujące w Finlandii na stałe, do drugiej należeli uciekinierzy, którzy na skutek wojny światowej musieli opuścić kraj ojczysty i schronili się aż do powrotu do kraju, w trzeciej skupili się byli wojskowi, którzy służyli w armii rosyjskiej aż do przewrotu w marcu 1917 r.¹⁸ Stacjonujący w formacjach rosyjskich żołnierze-Polacy, z chwilą obalenia caratu zorganizowali się w Związki Wojskowych Polaków w: Åbo, Björneborg, Hangö, Helsingfors, Ino, Kotka, Kokemjaki, Panella, Tawashus, Tonerä, Tammerfors, Uleaborg, Willmanstrand i Wyborgu. Przedstawiciele tych związków na ogólnym zjeździe w Wyborgu, w czerwcu 1917 r. postanowili wydzielić w osobną formację wszystkich wojskowych Polaków, by stanąć po stronie Finów w ich walce o niepodległość¹⁹. Organizacje te gromadziły około czterech tysięcy członków. Jesienią 1917 r. odbył się w Helsinkach zjazd zjednoczeniowy wszystkich organizacji polonijnych. Członkowie zjazdu wybrali Komitet Centralny Związków Polskich w Finlandii, a jego prezesem został komandor M. Bukowski. Komitet przyczynił się do uwolnienia z więzień i obozów jenieckich wielu polskich żołnierzy, którzy jako pełniący uprzednio służbę w wojsku carskim i noszący mundury rosyjskie, byli uważani za bolszewików²⁰. W latach 1917-1918 w Finlandii działało co najmniej szesnaście organizacji polonijnych²¹. W 1918 r. przybył do Helsinek Józef Ziabicki, delegat Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego, który na mocy traktatu brzeskiego organizował ewakuację polskich żołnierzy z Fin-

¹⁶ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polacy i Polonia w Finlandii*, s. 9-10.

¹⁷ R. P u l l a t, *Stosunki polsko-fińskie w okresie międzywojennym*, Warszawa 1998, s. 174.

¹⁸ *Krótki zarys działalności i historii „Zjednoczenia Polskiego w Helsingforsie”*, „Duszpasterz Polski Zagranicą” 29(1978), z. 2 (127), s. 193-196.

¹⁹ A. P a t e k, *Polacy na Wschodzie w latach 1917-1922 (od przewrotu październikowego do proklamowania ZSRR)*, „Przegląd Polonijny” 21(1995), z. 2, s. 7-8.

²⁰ B. K o ł o d z i e j, *Opieka duszpasterska nad wychodźcami polskimi do roku 1939*, Poznań 2003, s. 312; W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 23.

²¹ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Zarys dziejów polskiego wychodźstwa w Finlandii (1914-1940)*, s. 307.

landii²². Na skutek repatriacji wyjechało wówczas do Polski trzema statkami kilka tysięcy Polaków. W Helsinkach pozostało tylko 500 osób. Byli to głównie polscy żołnierze, którzy założyli tutaj swoje rodziny²³. Niemniej, dla ich dzieci i młodzieży Zjednoczenie Polskie patronowało regularnie prowadzonej w sezonie zimowym przy miejscowym kościele nauce języka polskiego²⁴. Pozostała, nieliczna kolonia zlikwidowała Dom Polski, który okazał się za duży i za drogi do utrzymania, i wynajęto skromny lokal przy ulicy Pohjois Ranta 4. Do prowadzenia działalności statutowej niezbędna była pomoc personelu Poselstwa Polskiego w Helsinkach. Co roku organizowano m.in. wspólną choinkę²⁵. Działalność Zjednoczenia miała charakter kulturalno-towarzyski i wyrażała się w kultywowaniu polskich zwyczajów, obchodzeniu rocznic narodowych i organizowaniu występów artystycznych²⁶. Oficjalnie Zjednoczenie zarejestrowano u tamtejszych władz dopiero w sierpniu 1928 r., stowarzyszenie otrzymało bowiem w darze od państwa Szukszty, zamieszkujących w Polsce, dwie parcele znajdujące się w Lounatjoki za Wyborgiem (Viipuri), bez rejestracji nie mogli tego daru przyjąć. Po zakończeniu II wojny światowej parcele te znalazły się poza granicami Finlandii i mimo usilnych starań o odszkodowanie, tak ze strony władz fińskich, jak i później Ambasady PRL, 10.000 m kw. przepadło²⁷.

Społeczność polską zamieszkałą w 1926 r. w Finlandii, w ten sposób scharakteryzowały władze konsularne Poselstwa Rzeczypospolitej Polskiej:

Kolonja polska w Finlandji nie przekracza 300 osób, z których większa część składa się z ludzi niezamożnych, robotników, rzemieślników i drobnych handlarzy. Są to przeważnie ludzie urodzeni w Polsce, którzy, ożeniwszy się z Finkami, osiedli w Finlandji. Polacy zamieszkują w większych skupieniach w gubernji wyborskiej, nylandzkiej oraz w Helsingforsie. Starsza generacja zachowała jeszcze swój język, religję i ducha narodowego, lecz dzieci, pochodzące z matek Finek, ulegają wynarodowieniu.

²² P u l l a t, *Stosunki polsko-fińskie w okresie międzywojennym*, s. 23.

²³ Krótki zarys działalności i historii „Zjednoczenia Polskiego w Helsingforsie”, s. 193-196; K o ł o d z i e j, *Opieka duszpasterska nad wychodźcami polskimi do roku 1939*, s. 312.

²⁴ J. A l b i n, *Liczba, rozmieszczenie i aktywność narodowa Polaków w Estonii, Finlandii i Szwecji do II wojny światowej*, w: *Liczba i rozmieszczenie Polaków w świecie*, cz. II, red. W. Wrzesiński, Wrocław 1985, s. 328.

²⁵ Krótki zarys działalności i historii „Zjednoczenia Polskiego w Helsingforsie”, s. 193-196.

²⁶ R. K u c h a, *Z zagadnień Polonii skandynawskiej*, w: *Polacy w świecie. Polonia jako zjawisko społeczno-polityczne*, cz. 2, Lublin 1986, s. 250-251.

²⁷ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Zarys dziejów polskiego wychodźstwa w Finlandii (1914-1940)*, s. 311.

Kolonja polska koncentruje się w „Zjednoczeniu Polskiem”. Żadnych szkół ani szkółek polskich w Finlandji nie ma, jedynie są organizowane w okresie zimowym lekcje języka polskiego dla dzieci²⁸.

Ta nieliczna, jakby się mogło wydawać, kolonia polska stanowiła wówczas zasadniczy trzon lokalnego Kościoła katolickiego. Obowiązki proboszcza przy kościele św. Henryka pełnił w latach 1911-1920 ks. Seweryn Turosieński. W 1920 r. wyjechał on do Polski, a następnie do Stanów Zjednoczonych. Odtąd do 1980 r. Polacy pozostawali bez stałego rodzimego duszpasterza. Pierwszym po reformacji księdzem katolickim narodowości fińskiej, który już w czerwcu 1906 r. podjął pracę duszpasterską w Finlandii, był Wilfrid von Christierson (1878-1945). To z jego inicjatywy w 1907 r. pierwsi sercanie, członkowie holenderskiej prowincji, rozpoczęli pracę w Finlandii. W 1911 r. w Rzymie otrzymał święcenia kapłańskie drugi Fin, ks. Gustaw Adolf Carling. Po przyjeździe został proboszczem w Wyborgu. Opanował on język polski i wraz z holenderskimi księżmi otaczał duszpasterską opieką polskich katolików²⁹.

Po odzyskaniu 6 grudnia 1917 r. przez Finlandię niepodległości zostały stworzone pierwsze struktury Kościoła katolickiego. Dnia 8 maja 1920 r. został utworzony na terytorium Finlandii Wikariat Apostolski. Do rejestru gmin religijnych został on jednak wciągnięty dopiero 14 listopada 1929, jako „Kościół katolicki w Finlandii” z 4 parafiami w Helsinkach, Viipuri, Turku i Torijoki³⁰. Obejmował on całą Finlandię w jej aktualnych granicach politycznych i posiadał, poza wymienionymi kościołami, kaplice w Kopio, Hamina i Tampere (Tammerfors), gdzie nabożeństwa odbywały się tylko kilka razy w roku, z powodu braku stale obsługujących te miasta kapłanów katolickich³¹. Pierwszym wikariuszem apostolskim Kościoła katolickiego w Finlandii został 17 marca 1921 r. ks. Michał Buckx, Holender, należący do Kongregacji Serca Jezusowego. Za zgodą rządu finlandzkiego, wyrażoną co do

²⁸ *Wychodztwo polskie w poszczególnych krajach. Materiały opracowane na podstawie sprawozdań konsularnych przez Referat Emigracyjny w Wydziale Administracyjno-Paszportowym Departamentu Konsularnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych (kwiecień 1926)*, Warszawa 1926, s. 58.

²⁹ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 24; ks. A. C a r l i n g, *Wśród katolików finlandzkich*, „Misye Katolickie” 41(1922), nr 478-479, s. 113.

³⁰ Ks. J. S z y m a ń s k i, *Z dziejów Kościoła katolickiego w Finlandii do 1935 r.*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2009, 92, s. 235-246; P u l l a t, *Stosunki polsko-fińskie w okresie międzywojennym*, s. 26-28.

³¹ B r z e z i ń s k i, *Katolicyzm w Finlandii*, s. 9-11.

osoby kandydata, który był przedtem proboszczem w Wyborgu, święceń biskupich w obecności biskupów katolickich Szwecji, Norwegii i Danii udzielił ks. Buckxowi 15 lipca 1923 r. w kościele w Helsinkach przewodniczący kongregacji de Propaganda FIDE, kard. Wilhelm van Rossum³². W 1934 r. ks. bp Buckx wyjechał z Finlandii. Misję pasterską zaczął pełnić ks. Wilhelm Piotr Cobben SCJ (ur. 1897), wyświęcony na biskupa 19 marca 1934 r. Dzięki jego staraniom 25 lutego 1955 r. Wikariat został podniesiony do rangi diecezji³³. Posługę duszpasterską w 1934 r. wobec 1700 katolików pełniło 8 kapłanów katolickich (w tym dwóch Finów)³⁴.

Według fińskich obliczeń urzędowych w 1929 r. zarejestrowanych było 378 obywateli polskich, podczas gdy w Poselstwie RP w Helsinkach tylko 110 osób posiadających polskie paszporty³⁵. Polacy świadomi dokonującej się na ich oczach asymilacji, wystosowali za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych memoriał do Kancelarii Prymasa Polski³⁶. Treść memoriału wskazywała jednoznacznie na ich ogromną determinację w zmaganiach o zachowanie ich tożsamości narodowej. Sygnatariusze memoriału napisali:

W imieniu wszystkich członków „Zjednoczenia Polskiego” jak zarówno i wszystkich Polaków zamieszkałych w Finlandji zwracamy się za pośrednictwem Pana Posła do Rządu Polskiego z następującą prośbą:

Jesteśmy świadkami zjawiska, że z roku na rok maleje ilość Polaków w Finlandji, a to nie z powodu ich wyjazdu z tego kraju, lecz ze względu, że Polacy tutejsi w większości wypadków wchodząc w związki małżeńskie z ludnością tubylczą dostają się pod wpływem zupełnie obce sobie i wiarą i językiem i obyczajami środowiska i powoli wynaradawiają się zupełnie, i jeżeli jeszcze oni sami okazują się silniejszymi, to potomstwo ich w każdym razie zostaje dla polskości całkowicie stracone.

I tutaj wysuwa się kwestja roli Kościoła katolickiego. – Cóż, kiedy już od powstania Polski wszystkie stanowiska kapłanów w Finlandji zajmują obcy du-

³² B r z e z i ń s k i, *Katolicyzm w Finlandii*, s. 9-11.

³³ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 25.

³⁴ *Katolicyzm w Krajach Skandynawskich*, K[katolicka] A[gencja] P[rasowa], 25 września 1934, s. 4.

³⁵ A l b i n, *Liczba, rozmieszczenie i aktywność narodowa Polaków w Estonii, Finlandii i Szwecji*, s. 327.

³⁶ Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie [dalej: AAG], Archiwum Prymasa Polski [dalej: APP], Akta Protektora Wychodźstwa Polskiego [dalej: APWP], Finlandia, Dział III/52, Naczelnik Wydziału w/z Jan Rozwadowski, Do Kancelarii Prymasa Polski w Poznaniu, Warszawa, 17 września 1935.

chem i językiem ludności polskiej księży Holendrzy, zupełnie nie umiejący po polsku, albo w wyjątkowych wypadkach niemożliwie kaleczących nasz drogi rodzinny język. W rezultacie więc system ten odpycha od Kościoła katolickiego, a tem samem i od polskości wielu naszych rodaków. Starsze pokolenie nie mogąc się nauczyć dostatecznie języka krajowego odsuwa się od Kościoła, gdyż nic nie rozumie kazań, ani nie może się w ogóle wypowiadać. Dzieci znów z małżeństw mieszanych gdyby tylko miały możliwość uczyć się w kościele pacierza i pierwszych zasad katechizmu po polsku, na pewno pozostałyby duchem Polakami. Lecz niestety nie jest im to dane, toteż już w zaraniu życia stają się obcymi dla narodowości polskiej.

Kościół katolicki w Helsingforsie zbudowany został w roku 1859 staraniem ówczesnych sfer kierowniczych polskich i przeznaczony dla żołnierzy polskich, którzy byli wówczas zmuszeni obsługiwać służbę wojskową rosyjską w Helsingforsie. I nie tylko zbudowany był przez Polaków dla Polaków, lecz i za polskie pieniądze, gdyż z funduszków uzyskanych ze skonfiskowanych przez Rosję majątków kościelnych w Polsce i administrowanych następnie w Petersburgu. Od chwili powstania kościoła w Helsingforsie aż do czasów wskrzeszenia samodzielnej Finlandji księżmi tu byli jedynie Polacy, dopiero później pod tym względem nastąpiła zasadnicza zmiana.

Analogiczna historia odnosi się i do innych świątyń katolickich w Finlandji, a specjalnie w Wyborgu, albo i w Torijokach, gdzie również kościoły te zostały zbudowane przez Polaków, za polskie pieniądze i dla potrzeb ludności polskiej. Tak więc dzisiaj [1935] wszyscy Polacy zamieszkali w Finlandji, z wyjątkiem Srtjok ks. Carling Finlandczyk władający dostatecznie polskim pozbawieni są całkowicie możności otrzymania pociechy duchowej we własnym języku i możności wychowania młodego pokolenia w duchu i w języku polskim.

W myśl powyższego w głębokiej trosce o zachowanie na tutejszym terenie polskości usilnie prosimy Rząd Polski o wzięcie nas w opiekę oraz o wszczęcie u Władz Kościelnych w Rzymie starań, abyśmy mogli otrzymać tu w Finlandji choć paru księży Narodowości polskiej.

Taka jest nasza wola i w staraniach naszych nie ustaniemy, dopóki nie uzyskamy tego, co nam się słusznie należy³⁷.

Pismo to przesłane do Kancelarii Prymasa Polski, wymusiło zapytanie skierowane przez szefa Kancelarii prymasa ks. H. Zborowskiego do Poselstwa Polskiego w Helsinkach o przekazanie „informacji dotyczących opieki duszpasterskiej nad Polakami w Finlandii. W szczególności chodzi nam o podanie liczby Polaków-katolików w poszczególnych ośrodkach duszpasterskich oraz

³⁷ AAG, APP, APWP, Finlandia, Dział III/52, Prezes Fr. Godziński, czł. Zarządu Wł. Wnuk, Do Pana Posła R.P. w Helsinkach, Zjednoczenie Polskie w Helsinkach, Helsinki, 27 czerwca 1935.

szczegółowe dane dotyczące osób duszpasterzy (świeccy, zakonnice – jakiego zakonu – jakiej narodowości)”³⁸. W odpowiedzi:

Poselstwo [RP] na podstawie informacji udzielonych przez fińskie Ministerstwo Oświaty, oraz pracy p. Inkinen’a, referenta do spraw kościelnych poinformowało że, [...]. Wikariat Apostolski w Finlandii składa się w chwili obecnej z 4 parafii, a więc w Helsinkach, Viipuri, Turku i Terijoki [...]. W Kuopio i Hamina nabożeństwa odbywają się raz na miesiąc, w Tampere parę razy do roku. Ogólna liczba katolików w Finlandii nie przekracza 1600 osób, z czego na Polaków przypada około 200.

Do największych ośrodków katolickich należą:

Helsinki – 936 osób (Polaków około 100)

Turku – 132 osoby (Polaków około 10)

Viipuri – 371 osób (Polaków około 50)

Terijoki – 100 osób (Polaków około 25).

Obowiązki duszpasterskie pełnią:

w Helsinkach: Biskup Wilhelm Petrus Cobben,

zastępca proboszcza Henryk Teodor Hartwijk

W. Howers

w. v. Christerson.

w Turku: proboszcz Laurentius Holtzer

w Viipuri: Theodorus Schoemaker

w Terijoki: Prałat Gustaw Adolf Carling, mówiący dobrze po polsku.

Wszyscy wymienieni księża z kongregacji Sacre Coeur de Jesus, należą do tzw. Misji Katolickiej Holenderskiej w Finlandii i są Holendrami, oprócz dwóch księży świeckich, Finów z pochodzenia, Prałata Carlinga i ks. Christersona³⁹.

W pracy duszpasterskiej kapłanów wspierały siostry ze Zgromadzenia Najświętszego Serca Jezusowego. „Zakonnice tych jest 16, w tej liczbie jedna Polka”⁴⁰. Poza tym, Polacy jako członkowie organizacji katolickich aktywnie włączali się w działalność Fidelitasu, mającego swą siedzibę właśnie u sióstr Najświętszego Serca Jezusowego. „Zadaniem organizacji było zjednoczenie wszystkich mieszkających w kraju katolików, obudzenie miłości wobec

³⁸ AAG, APP, APWP, Finlandia, Dział III/52, Ks. H. Zborowski, Do Poselstwa Rz.P. Helsinki (Finlande), Poznań, 7 IX 1935.

³⁹ AAG, APP, APWP, Finlandia, Dział III/52, Poselstwo Rzeczypospolitej Polskiej w Helsinkach-Helsingforsie, W sprawie Kościoła katolickiego w Finlandii, Helsinki-Helsingfors, dn. 3/X. 1935 r., k. 17-18.

⁴⁰ *Kościół katolicki w Finlandii. Duszpasterstwo wśród Polaków w tym kraju*, „Naród” (Herne) 16 stycznia 1937.

katolickiego dziedzictwa, pogłębienie katolickiego światopoglądu i poczucia współzależności pomimo różnic narodowościowych”⁴¹.

Korespondencja z ks. Carlingiem dowodzi, że Kancelaria Prymasa Polski zaprzestała poszukiwania możliwości oddziaływania duszpasterza polskiego na rodaków w Finlandii⁴². Zasugerowano jedynie możliwość korzystania z posługi ks. Deinisa⁴³ z Tallina, co jednak nie było możliwe z braku środków materialnych na pokrycie kosztów przejazdu i czasowego pobytu duszpasterza⁴⁴.

Zdaniem Stanisława Brzezińskiego w 1937 r. „liczba katolików fińskich nie była wielka, nie przekraczała 2000-2500 wiernych. Do tej liczby należy dodać bardzo religijną i dość liczną kolonię włoską (około 1500 wiernych w samych Helsinkach) i bardzo ruchliwą zamożną (liczącą około 400 wiernych) kolonię francuską. Wśród obywateli fińskich największy procent katolików (około 500) stanowią Polacy, resztę Finowie, tzn. obywatele fińscy narodowości szwedzkiej – po niemiecku, a nieliczny procent przypada na rodowitych Finów”⁴⁵. Pracę duszpasterską wśród nich prowadziło 10 księży. Z czterech parafii, przy których rezydowali duszpasterze, roztaczali oni opiekę duszpasterską „nad całym krajem. Mnóstwo jest punktów, które zwiedzają misjonarze; w tym celu muszą oni przebywać ogromne przestrzenie dzielące od siebie katolików. W oznaczonych terminach nieduże grupki wiernych oczekują na przybycie kapłana”⁴⁶.

Wobec niedojścia do skutku proponowanego konkordatu pomiędzy Republiką Fińską a Stolicą Apostolską – jak zauważył Stanisław Brzeziński – stosunki katolików fińskich nie zostały prawnie unormowane, i układają się na zasadzie stworzonego jednostronnie, przez zasadniczą ustawę państwową o wolności religijnej z 1922 r., wraz z ustawami uzupełniającymi z 1923 r., o nauczaniu religii w szkole i z 1929 r. w sprawie zawierania związków

⁴¹ Cyt. za: P u l l a t, *Stosunki polsko-fińskie w okresie międzywojennym*, s. 28.

⁴² AAG, APP, APWP, Finlandia, Dział III/52, Poselstwo Rzeczypospolitej Polskiej w Helsinkach-Helsingforsie, W sprawie Kościoła katolickiego w Finlandii, Helsinki-Helsingfors, dn. 3/X. 1935 r., k. 17-18.

⁴³ Deinis Vikentijš, ur. 1880; święcenia kapłańskie przyjął w 1903. W latach 1903-1905 wikariusz w Dorpacie. Zob. Bp J. C a k u l s, *Latvijas Romas katoļu priesteri 1918-1995*, Uzzināš, Rīgas 1996, s. 358.

⁴⁴ A l b i n, *Liczba, rozmieszczenie i aktywność narodowa Polaków w Estonii, Finlandii i Szwecji*, s. 329.

⁴⁵ B r z e z i Ń s k i, *Katolicyzm w Finlandii*, s. 21.

⁴⁶ *Kościół katolicki w Finlandii. Duszpasterstwo wśród Polaków w tym kraju*, „Naród” (Herne) 16 stycznia 1937.

małżeńskich. Zawarty, na zasadach opierających się o powyższe ustawy, *modus vivendi* katolików finlandzkich z rządem, uzupełniany był każdorazowo, podczas konferencji pomiędzy wikariuszem apostolskim na Finlandię a finlandzkim ministrem wyznań i oświecenia⁴⁷.

Zdaniem E. Later-Chodyłowej dzieje polskiej diaspory w Finlandii były w tym czasie dziejami Zjednoczenia Polskiego⁴⁸. Polacy uczęszczali w niedzielę na nabożeństwa polskie, słuchali kazań polskich i śpiewali polskie pieśni kościelne. Opiekę duszpasterską sprawował ks. prałat Adolf Carling. Wybuch wojny w Finlandii przerwał działalność Zjednoczenia. W lipcu 1941 r. Poselstwo Polskie w Helsinkach otrzymało od tamtejszego Ministerstwa Spraw Zagranicznych nakaz zamknięcia placówki i opuszczenia terytorium Finlandii. Podobnie postąpiło Zjednoczenie Polskie, przerywając swoją działalność w 1942 r.⁴⁹ Z powodu braku stałego lokalu, zbierano się kolejno u różnych członków Zjednoczenia. Pierwsze takie zebranie odbyło się 10 lutego 1946 r.⁵⁰

Wojna nie zmieniła stanu liczebnego i rozmieszczenia Polaków w tym kraju, do zamieszkałych dotychczas rodaków dołączyło tylko 15 nowych emigrantów⁵¹. Niemniej, z przybyciem nowej placówki Poselstwa PRL nawiązano kontakt, jak przed wojną ze Zjednoczeniem. Ambasada polska w Helsinkach próbowała podporządkować sobie życie tamtejszej Polonii, zwłaszcza jej struktury organizacyjne. Zjednoczenie otrzymało miesięczną kwotę na pokrycie kosztów wynajęcia lokalu. Lokal dzielono z Towarzystwem Fińsko-Polskim. Zbierano się często, wygłaszano referaty, odczyty, urządzano różne obchody, wspólną choinkę itp. Udzielano lekcji języka polskiego oraz założono Kółko kobiet. Jeden raz w miesiącu, w kaplicy biskupiej organizowano nabożeństwa polskie⁵². Ta działalność trwała prawie cztery lata. Ambasada wstrzymała jednak wsparcie finansowe Zjednoczenia. 23 lipca 1952 r. trzeba było opuścić lokal i zebrania odbywały się ponownie u członków. 14 marca 1954 r. naprzeciw powstałym trudnościom wyszedł

⁴⁷ B r z e z i ń s k i, *Katolicyzm w Finlandii*, s. 21.

⁴⁸ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polska diaspora w Skandynawii – Finlandia*, s. 224.

⁴⁹ A. C h o d u b s k i, *Kształtowanie się zbiorowości polonijnej w Finlandii*, w: *Polacy w Skandynawii*, red. E. Olszewski, Lublin 1997, s. 325.

⁵⁰ *Krótki zarys działalności i historii „Zjednoczenia Polskiego w Helsingforsie”*, s. 193-196.

⁵¹ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polacy i Polonia w Finlandii*, s. 22-23.

⁵² C h o d u b s k i, *Kształtowanie się zbiorowości polonijnej w Finlandii*, s. 326; L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polonia w Finlandii. Organizacje*, cz. II, s. 14.

ówczesny ordynariusz Finlandii, ks. bp Wilhelm P. Cobben, na spotkania Polonii udostępnił swoją rezydencję przy ulicy Edelfeltintie 12, a od października 1959 r. – nowy lokal parafialny przy ulicy Puistokatu⁵³.

Czas nowej emigracji zaczął się w latach sześćdziesiątych i relatywnie przybierał na sile w drugiej połowie lat siedemdziesiątych ubiegłego stulecia. Jakkolwiek więź Polonii fińskiej z krajem pochodzenia oraz wzajemna więź jej członków nosiła charakter okazjonalny⁵⁴. „Jesienią 1974 r. organizacja liczyła 18 członków, wiosną 1976 r. – 25-31, jesienią [tego roku] ok. 46, a w październiku-listopadzie 1977 r. – 53-60 osób. [...] W 1977/78 r. Zjednoczenie objęło razem 81 osób”. W tym okresie do Finlandii przybywało rocznie od 25 do 50 rodaków⁵⁵.

Duszpasterstwo Polonii zdecydowany impuls zyskało jednak dopiero z chwilą przybycia do Finlandii polskich szarych urszulanek: s. Urszuli Kozłowskiej i s. Marii Grzesiuk. 29 sierpnia 1976 r. siostry zostały oficjalnie powitane w parafii w Jyväskylä i tam założyły pierwszą wspólnotę. Nieco później powstała druga wspólnota w Helsinkach przy parafii katedralnej⁵⁶, gdzie od 1980 r. siostry prowadzą szkołkę polonijną oraz przedszkole św. Mikołaja⁵⁷. W Jyväskylä zorganizowały internat dla dziewcząt. Siostry troszczą się o świątynie, przygotowują do sakramentów świętych, wspierają rodziny przeżywające trudności, opiekują się osobami chorymi i samotnymi, służą pomocą rodakom przybywającym do Finlandii. Organizują i przygotowują msze św. w języku polskim dla Polonii, prowadzą katechezę dla polskich dzieci, organizują spotkania służące pogłębieniu życia religijnego i tożsamości narodowej rodaków. W ciągu tygodnia odwiedzają około czterdziestu punktów katechetycznych, oraz razem z duszpasterzami fińskie, fińsko-polskie oraz polskie rodziny żyjące w diasporze, daleko od centrum parafii⁵⁸.

Aż do 1974 r. Polacy w Finlandii, a zwłaszcza w Helsinkach, pozbawieni byli polskiej opieki duszpasterskiej. Z inicjatywy M. Zielińskiego w latach

⁵³ Krótki zarys działalności i historii „Zjednoczenia Polskiego w Helsingforsie”, s. 193-196; W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 25; L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polacy i Polonia w Finlandii*, s. 27.

⁵⁴ E. L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polonia w Finlandii. Więź z krajem pochodzenia – w badaniach z lat 70-tych*, cz. IV, „Kronika Katolików Polskich w Norwegii” 62(1992) 9, s. 18.

⁵⁵ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 27; L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polacy i Polonia w Finlandii*, s. 29.

⁵⁶ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 30.

⁵⁷ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polska diaspora w Skandynawii – Finlandia*, s. 225; *Finlandia. Kronika polonijna*, „Głos Katolicki – Voix Catholique” 2007, nr 10, s. 13.

⁵⁸ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 30.

1974-1981 doraźną opiekę duszpasterską nad Polonią roztaczał ks. Jan Buczkowski⁵⁹. Przyjeżdżał on do Helsinek i Jyväskylä ze Sztokholmu trzy razy w roku, gdzie pracował w Polskiej Misji Katolickiej⁶⁰. W 1978 r. ustalił się zwyczaj, że posługę duszpasterską sprawował w kościele katedralnym: (w Uroczystość Trzech Króli, w Niedzielę Palmową oraz w trzecią niedzielę września)⁶¹. Polonia traktowała to rozwiązanie jako tymczasowe i starała się pozyskać polskiego kapłana na stałe. W tym celu w marcu 1979 r. członkowie Zjednoczenia Polskiego: J. Kosiński i S. Widomski wystąpili z prośbą do Stolicy Apostolskiej o wyznaczenie im stałego duszpasterza. Prośbę tę ponowili w kwietniu 1980 r., zwracając się tym razem do Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji ks. kard. Władysława Rubina⁶². Już sześć miesięcy później, 17 października 1980 r. przybył do Finlandii ks. Ryszard Miś⁶³ ze Zgromadzenia Najświętszego Serca Pana Jezusa. Należy pamiętać, że Prowincja Holenderska tegoż zgromadzenia była odpowiedzialna pod względem finansowym i personalnym za animowanie pracy duszpasterskiej w tym kraju od 1907 r. Z chwilą jednak, kiedy prowincja ta nie mogła zagwarantować nowych kandydatów do pracy duszpasterskiej w Finlandii, poproszono o pomoc duchownych z Polski⁶⁴. Powyższa okoliczność, jak i konieczność zapewnienia stałej opieki duszpasterskiej rodakom spowodowała przyjazd wspomnianego już ks. R. Misia. W październiku następnego roku

⁵⁹ M. Chamańczuk SDB, *Salezjanie w Szwecji*, Sztokholm 2005, s. 43, 80.

⁶⁰ Szymański, *Opieka duszpasterska nad Polakami w Szwecji*, s. 75.

⁶¹ *Finlandia. Kronika polonijna*, „Głos Katolicki – Voix Catholique” 2007, nr 10, s. 13.

⁶² Wróbel, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 31.

⁶³ Ryszard Miś, ur. 7 IX 1946 w Warmątowicach (dzisiaj Dębniki, pow. Legnica). Po ukończeniu szkoły podstawowej wstąpił do Małego Seminarium Misyjnego Księży Najświętszego Serca Jezusowego w Krakowie Płaszowie. Nowicjat odbył w latach 1961-1962 w Pliszczynie; tamże złożył 26 XI 1962 pierwszą profesję. W 1965 r. został wezwany do odbycia dwuletniej zasadniczej służby wojskowej, co skutkowało przerwą w odbywaniu studiów teologicznych. Śluby wieczyste złożył 20 XII 1971. Święcenia kapłańskie przyjął 9 VI 1972 w Krakowie. W latach 1972-1975 odbył studia specjalistyczne na sekcji teologii dogmatycznej KUL; z misjologii w Rzymie (1977-1979). W latach 1975-1977 pełnił funkcję socjusza w nowicjacie w Pliszczynie; a od 1 VII 1979 do 25 VI 1980 był wikariuszem w Stadnikach. Do Finlandii przybył 17 X 1980, pełniąc obowiązki duszpasterskie w parafiach: Tampere, Jyväskylä, Helsinki. Z regionu fińskiego został odwołany w 2003 r. W latach 1997-2003 pełnił funkcję radnego generalnego; 2004-2006 – sekretarza Misji; 2006-2009 – asystenta prowincjalnego.

⁶⁴ R. Miś SCJ, *Zaangażowanie duszpasterskie polskich sercanów w Finlandii*, w: *Uwierzyliśmy miłości. 75 lat obecności Zgromadzenia Księży Sercanów w Polsce 1928-2003. Księga jubileuszowa*, red. ks. G. Pisarek SCJ, Kraków 2004, s. 137-138; L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polacy i Polonia w Finlandii*, s. 34.

przybył ks. Stanisław Szymajda⁶⁵, który podjął obowiązki przy kościele w Helsinkach. Natomiast ks. R. Miś po roku pracy w kościele św. Henryka w Helsinkach duszpasterzował w Jyväskylä, a następnie w Tampere, gdzie w 1985 r. został proboszczem tamtejszej parafii. We wrześniu tegoż roku dołączył do nich ks. Wiesław Świąch⁶⁶. W kolejnych latach przybywali następni sercanie⁶⁷, m.in: Robert Galla⁶⁸, Rafał Czernia⁶⁹, Zenon Strykowski⁷⁰, Kazimierz Lewandowski⁷¹, Piotr Gębara⁷². Na przestrzeni ostat-

⁶⁵ Stanisław Szymajda, ur. 9 V 1950 w Łowiczu. Szkołę podstawową i średnią (Technikum Mechaniczno-Elektryczne) ukończył w rodzinnym mieście, gdzie też uzyskał maturę w 1969 r. Formację rozpoczął w postulacie 28 IX 1969, nowicjat odbył w Pliszczynie i w Stadnikach. Pierwszą profesję złożył 25 X 1970 w Stadnikach, a śluby wieczyste 6 IV 1975. Święcenia kapłańskie przyjął 19 VI 1976. Po święceniach został wikariuszem w Mychowie, a od następnego roku w ośrodku duszpasterskim Lublin-Czechów, podejmując jednocześnie studia z zakresu teologii pastoralnej w KUL. Od października 1981 r. podjął pracę duszpasterską w Finlandii: Helsinki, Jyväskylä, Kuovola.

⁶⁶ Wiesław Świąch, ur. 9 VI 1955 r. w Nowej Dębie. Tam ukończył szkołę podstawową i liceum ogólnokształcące. Przez blisko rok pracował w Zakładach Metalowych w Nowej Dębie. Formację rozpoczął w Pliszczynie, w postulacie od 1 VII 1975 (oficjalnie od 5 lipca). Następnie tamże odbył nowicjat (od 29 IX 1975) i złożył pierwszą profesję 19 IX 1976, śluby wieczyste zaś 19 IX 1980. Święcenia kapłańskie przyjął 17 VI 1982 r. w Dobczycach. Po święceniach od 30 czerwca został wikariuszem w Chmielowie. W następnym roku rozpoczął przygotowanie do pracy duszpasterskiej w Finlandii, podejmując jednocześnie studia w Rzymie na Lateranie (licencjat z prawa). Od 11 IX 1985 podjął pracę duszpasterską w Finlandii: Tampere, Helsinki, Kouvola. W latach 1991-2000; 2005-2008 był przełożonym regionalnym.

⁶⁷ Dziękuję ks. Sławomirowi Kamińskiemu SCJ za przekazanie danych personalnych dotyczących polskich sercanów, uzyskanych na podstawie materiałów z Archiwum Prowincjalnego.

⁶⁸ Robert Galla, ur. 21 IX 1969 w Niemodlinie. Szkołę podstawową ukończył w Sowinie i Łabinowicach, a Technikum Elektryczne w Opolu. Po roku studiów w Instytucie Elektrotechniki Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu wstąpił do zgromadzenia – 16 VII 1990. Do postulatu został przyjęty 24 VII 1990, a nowicjat odbył w latach 1990-1991. Pierwszą profesję złożył 22 IX 1991, a wieczystą 14 IV 1996. Święcenia kapłańskie przyjął 14 VI 1997. Po święceniach pracował jako wikariusz w Bełchatowie (1997-2001), a następnie odbył studia z prawa kanonicznego na Lateranie, zwieńczone doktoratem 2006. Pracuje w Helsinkach.

⁶⁹ Rafał Czernia, ur. 26 VI 1974 w Pilźnie. Po ukończeniu szkoły podstawowej w Dębicy, w 1989 podjął naukę w Technikum Elektronicznym w Zespole Szkół Zawodowych nr 2 w Dębicy, gdzie uzyskał maturę w 1994. Formację zakonną rozpoczął w Stopnicy, przyjęty do postulatu 19 VII 1994, we wrześniu rozpoczął nowicjat. Pierwszą profesję złożył 24 IX 1995, a wieczystą 30 IV 2000. Święcenia kapłańskie przyjął 26 V 2001. Po święceniach pracował od 1 lipca jako wikariusz w Bełchatowie. Dwa lata później, również 1 lipca został skierowany do pracy w regionie fińskim.

⁷⁰ Zenon Strykowski, ur. 2 IX 1968 w Namysłowie. Szkołę podstawową ukończył w Kluczborku. Od 1983 podjął naukę w Zasadniczej Szkole Zawodowej nr 2 w Kluczborku, a następnie w Technikum Przemysłu Drzewnego w Jarocinie, gdzie w 1989 uzyskał maturę.

nich 25 lat z doświadczeniem tamtejszego Kościoła spotkało się 13 polskich księży i jeden brat zakonny. Brak nowych powołań skłonił w 1997 r. Prowincję Holenderską do przekazania Regionu Fińskiego pod jurysdykcję Prowincji Polskiej⁷³.

Duszpasterstwo polonijne w Finlandii otrzymało też istotne wsparcie podczas wizyty pasterskiej Jana Pawła II 4 czerwca 1989 r.⁷⁴ Mieszkający w Finlandii Polacy przyjęli swojego Rodaka owacyjnie przed Pałacem Prezydenckim w Helsinkach⁷⁵. Wówczas duszpasterstwo wśród 4000 wiernych (w tym około 1000 Polaków)⁷⁶ prowadził bp Paul Verschuren SCJ (1967-1997) i 18 kapłanów wraz z 32 polskimi urszulankami szarymi⁷⁷. Do 1993 r. funkcjonowało w Finlandii 5 parafii: dwie w Helsinkach (św. Hen-

Po maturze podjął pracę w Kluczborskim Przedsiębiorstwie Budowlanym. Do zgromadzenia wstąpił 16 VII 1990 (do postulatu przyjęty 24 lipca). Nowicjat rozpoczął 22 IX 1990. Pierwszą profesję złożył 22 IX 1991, a śluby wieczyste 14 IV 1996. Święcenia kapłańskie przyjął 14 VI 1997 r. Do pracy w dystrykcie fińskim został skierowany 1 VII 1997, po uprzednim przygotowaniu językowym w Prowincji Brytyjsko-Irlandzkiej. Pracuje w parafii Tampere. Od 7 IV 2009 został przełożonym dystryktu.

⁷¹ Kazimierz Lewandowski, ur. 30 VII 1960 w Kłodzku. Szkołę podstawową ukończył w Krośnie Odrzańskim, naukę kontynuował w Technikum Żeglugi Śródlądowej we Wrocławiu. Pracował w Żegludze na Odrze. Początek formacji zakonnej w Pliszczynie i Forynce (oficjalne przyjęcie do postulatu 2 II 1981). Nowicjat rozpoczął 24 IX 1981 w Pliszczynie, tamże złożył pierwszą profesję 26 IX 1982. Śluby wieczyste – 17 IV 1987, a święcenia kapłańskie – 11 VI 1988 r. w Stadnikach. Od tegoż roku przynależy do regionu fińskiego. Po przygotowaniu językowym rozpoczął pracę w Finlandii – Jyväskylä. Przełożony regionalny 2000-2005.

⁷² Piotr Gębara, ur. 10 V 1958 w Chorzowie. Tamże ukończył szkołę podstawową i liceum ogólnokształcące, uzyskując maturę w 1978. Formację zakonną rozpoczął w Pliszczynie (oficjalne przyjęcie do postulatu 14 VII 1978, a nowicjat od 6 IX 1978). Pierwszą profesję złożył 23 IX 1979, a śluby wieczyste – 23 IX 1983. Święcenia kapłańskie przyjął 19 VI 1986. Do 1988 r. pracował duszpastersko w Węglówce, następnie do 1990 r. był wikariuszem w Chmielowie. Od 1991 r. podjął pracę w Finlandii, między innymi w Tampere, został opiekunem członków Zakonu Maltańskiego Finlandii.

⁷³ R. M i ś SCJ, *Wkład prowincji polskiej w dzieło misyjne Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego w latach 1928-2003*, w: *Uwierzyliśmy miłości. 75 lat obecności Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego w Polsce*, s. 179-180; *Finlandia. Kronika polonijna*, „Głos Katolicki – Voix Catholique” 2007, nr 10, s. 13.

⁷⁴ Opracował E. S. K[ruszewski], *Państwa nordyckie w czasie wizyty apostolskiej Ojca świętego Jana Pawła II, czerwiec 1989*, s. 6-7; W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 29.

⁷⁵ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polacy i Polonia w Finlandii*, s. 64.

⁷⁶ T. S t p i c z y ń s k i, *Polacy w świecie*, Warszawa 1992, s. 59-60. Oblicza się, że pod koniec lat dziewięćdziesiątych w Finlandii przebywało około tysiąca Polaków.

⁷⁷ *Państwa nordyckie w czasie wizyty apostolskiej Ojca świętego Jana Pawła II, czerwiec 1989*, s. 4-5.

ryka i Wniebowzięcia NMP), w Tampere (św. Krzyża), Turku (św. Brygidy) i Jyväskylä⁷⁸.

Na początku XXI wieku, wspólnota polska liczyła około trzech tysięcy osób, chociaż niektóre statystyki wskazywały nawet na pięć tysięcy⁷⁹. Według ustaleń bpa Wróbla, „w dniu 31 XII 2003 r. do Kościoła katolickiego należało 8 502 wiernych oficjalnie zarejestrowanych i – przypuszcza się – około 2 tysięcy nie zarejestrowanych”⁸⁰. Jak zauważył dalej ten hierarcha w odniesieniu do Polaków: wg danych z kartoteki diecezjalnej (stan z 22 sierpnia 2008) w Finlandii było zarejestrowanych 759 wiernych, dla których język polski był językiem ojczystym. Natomiast 537 wiernych deklaroowało narodowość polską. Rozbieżności – w jego opinii – wynikają z nieznamomości prawa, które od wiernych wymaga rejestracji w biurze parafialnym⁸¹. Od 1998 r. działa w Helsinkach Towarzystwo Polonijne, które aktywnie zajmuje się propagowaniem polskiej kultury, języka i obyczajów⁸². W stolicy też mieszka większość Polaków i przynależy do jednej z dwóch funkcjonujących tam katolickich parafii. Inne, większe skupiska Polonii znajdują się na terenie parafii w Turku (św. Brygidy), Tampere⁸³ (św. Krzyża), Jyväskylä (św. Olava) i Kouvola (św. Urszuli Ledóchowskiej). Tylko jedna rodzina mieszka na stałe w Rovaniemi, na terenie parafii w Oulu (Świętej Rodziny z Nazaretu)⁸⁴. Poza Helsinkami zamieszkuje około 350 rodzin polskich i polsko-fińskich⁸⁵. E. Later-Chodyłowa zauważyła, że życie polonijne w pozostałych

⁷⁸ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polacy i Polonia w Finlandii*, s. 32.

⁷⁹ E. L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polonia fińska w latach 1977-(2002)-2003*, „Rocznik Instytutu Polsko-Skandynawskiego” 20(2004/2005), s. 50-51.

⁸⁰ W r ó b e l, *Kościół katolicki w Finlandii*, s. 9.

⁸¹ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 28.

⁸² *Finlandia. Kronika polonijna*, „Głos Katolicki – Voix Catholique” 2005, nr 42, s. 13.

⁸³ Parafia w Tampere, tak jak i pozostałe parafie w Finlandii, obejmuje duży obszar. Najdalej mieszkający parafianie mają do kościoła w Tampere do 300 km. W parafii przeważają Finowie, jest też wielu Wietnamczyków i Polaków, w sumie ponad sześćdziesiąt narodowości (po jednej osobie, z dwudziestu ośmiu krajów świata). Msze św. są odprawiane po fińsku, angielsku i po polsku, czasami też po wietnamsku i po szwedzku. Ks. K. G a b r y e l S C J, *Moje wrażenia po pobycie w Finlandii*, http://misje.sercanie.org.pl/archiwum/2008-10/fin10_01.html z dn. 15 IV 2010.

⁸⁴ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 27; L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polonia fińska w latach 1977-(2002)-2003*, s. 55; por. C h o d u b s k i, *Kształtowanie się zbiorowości polonijnej w Finlandii*, s. 328.

⁸⁵ E. L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polonia w krajach skandynawskich – Finlandia*, w: *Polonia w Europie*, red. B. Szydłowska-Cegłowa, Poznań 1992, s. 596.

wspólnotach, gdzie zamieszkiwali Polacy rozwijało się tak długo, jak długo przebywali tam duszpasterze polscy⁸⁶.

Wspólnota katolicka w Finlandii jest stosunkowo mała, na 320 tys. km² zamieszkuje ponad 10 tysięcy wiernych, rozproszonych, zarejestrowanych i około trzech tysięcy niezarejestrowanych (nie licząc Polaków). Polscy katolicy, mimo niepokąźnych danych liczbowych, tworzą relatywnie dużą grupę w lokalnym Kościele⁸⁷. Wierni stanowią konglomerat ponad 90 narodowości, posługujących się około 70 językami. Finowie stanowią 45% wszystkich katolików. Znaczące różnice między kulturą fińską a kulturami krajów pochodzenia tak wiernych, jak i pracujących wśród nich księży, duże odległości do kościołów, nieznamość języka, małżeństwa mieszane, niewystarczająca w stosunku do potrzeb duszpasterskich liczba księży, trudności diecezji z samofinansowaniem się – to tylko niektóre z problemów, z jakimi na co dzień spotykają się w tym kraju duszpasterze i wierni⁸⁸. Główną przeszkodę dla integracji z lokalną wspólnotą parafialną oraz dla systematycznego duszpasterstwa stanowi bariera językowa⁸⁹.

W tej jedynej istniejącej w Finlandii diecezji – Helsinki, sercanie prowadzą 5 z 7 istniejących parafii⁹⁰. Ponadto duszpasterze odwiedzają regularnie 33 kaplice i punkty filialne, korzystając z życzliwości wspólnot chrześcijańskich⁹¹. Od końca stycznia 2001 r. do końca czerwca 2008 r. ordynariuszem tej diecezji był Polak, ks. bp Józef Wróbel SCJ⁹². Po nim urząd ten objął Fin – ks. bp

⁸⁶ *Polacy i Polonia w Finlandii*, s. 67.

⁸⁷ M i ś, *Zaangażowanie duszpasterskie polskich sercanów w Finlandii*, s. 137-138; t e n - ż e, *Wkład prowincji polskiej w dzieło misyjne Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, s. 179-180.

⁸⁸ M i ś, *Wkład prowincji polskiej w dzieło misyjne Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, s. 179-180.

⁸⁹ E. L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polonia w Finlandii. Adaptacja w społeczeństwie fińskim i postępy asymilacji – w badaniach z lat 70-tych*, cz. III, „Kronika Katolików Polskich w Norwegii” 61(1992) 8, s. 14-15; W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 34.

⁹⁰ L a t e r - C h o d y ł o w a, *Polonia fińska w latach 1977-(2002)-2003*, s. 56.

⁹¹ W r ó b e l, *Kościół katolicki w Finlandii*, s. 9.

⁹² Józef Wróbel, ur. 18 X 1952 w Bestwinie k. Bielska-Białej. Tam uczęszczał do szkoły podstawowej, naukę kontynuował w Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Żywcu. Po maturze podjął naukę w Pomaturalnym Studium Technicznym oraz Politechnice Łódzkiej (filii w Bielsku-Białej). W grudniu 1973 r. wstąpił do Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego (sercanów). Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Wyższym Seminarium Misyjnym Księży Sercanów w Stadnikach k. Krakowa. Świecenia kapłańskie przyjął 12 VI 1980 z rąk kard. Franciszka Macharskiego. W tym samym roku rozpoczął studia specjalistyczne z teologii moralnej w Akademii Alfonsjańskiej, należącej do Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego w Rzymie. Równocześnie

Temu Sippo SCJ⁹³. Przez wiele lat księża sercanie praktycznie sami byli odpowiedzialni za całość pracy duszpasterskiej w tej diecezji. Obecnie pomagają im dominikanie oraz księża z Opus Dei i neokatechumenatu. Ważnym filarem w Kościele fińskim są bardzo ofiarnie pracujące siostry zakonne, m.in. polskie urszulanki Serca Jezusa Konającego, brygidki, misjonarki miłości Matki Teresy z Kalkuty, karmelitanki, małe siostry Karola de Foucauld⁹⁴. Od 2003 r. funkcjonuje w Finlandii własne Seminarium Redemptoris Mater, przygotowujące duszpasterzy do posługi sakramentalnej⁹⁵.

W kościele katedralnym w Helsinkach msza św. w języku polskim sprawowana jest w pierwszą niedzielę miesiąca o godz. 16. Po mszy św. ma miejsce w sali parafialnej tak zwana kawa. Rodacy mają możliwość spotkania się i porozmawiania o swoich aktualnych sprawach. Od pewnego czasu msza św. w języku polskim jest odprawiana również w innych parafiach, zwłaszcza w Turku, gdzie prężnie funkcjonuje Zjednoczenie Polskie, znajdujące oparcie w tamtejszym proboszczu, ks. Piotrze Gębarze SCJ. Po wejściu Polski do Unii Europejskiej, odkąd zintensyfikowały się kontakty gospodarcze między Polską i Finlandią, polskie msze św. są odprawiane w miarę możliwości również w miejscach pobytu rodaków. Duszpasterze korzystają wówczas

legle, w roku akad. 1983/84, studiował na Wydziale Teologii Uniwersytetu Katolickiego we Fryburgu w Szwajcarii. Tytuł doktora teologii moralnej uzyskał w 1985 r.

Po powrocie do kraju w 1985 r. został wikariuszem w parafii Węglówka k. Mszany Dolnej i jednocześnie rozpoczął wykłady z etyki i teologii moralnej w sercańskim seminarium w Stadnikach. W latach 1986-1987 pełnił obowiązki sekretarza Prowincji Polskiej Księży Sercanów.

Od 1987 rozpoczął pracę dydaktyczno-naukową w Katedrze Historii Teologii Moralnej KUL. Główne kierunki jego badań to teologia małżeństwa i bioetyka. Od 1990 r. przez trzy lata pełnił funkcję rektora w Wyższym Seminarium Misyjnym Księży Sercanów w Stadnikach. W 1995 r. prowadził szczegółowe badania nad problematyką bioetyczną oraz etycznomedyczną w Centrum Etyki Medycznej i Prawa (Centrum voor Bio-Medische Ethiek en Recht) przy Katolickim Uniwersytecie w Leuven w Belgii. W 1999 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego i został kierownikiem nowo utworzonej w Instytucie Teologii Moralnej KUL Katedry Teologii Życia. Od 1999 r. duchowny pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Etycznej przy Akademii Medycznej w Lublinie.

30 XI 2000 decyzją Jana Pawła II został mianowany biskupem ordynariuszem jedynej katolickiej diecezji w Finlandii – Helsinki. 27 I 2001 otrzymał święcenia biskupie; 28 VI 2008 został mianowany przez Benedykta XVI biskupem pomocniczym archidiecezji lubelskiej. Zob. Oprac. ks. Gabriel Pisarek SCJ, *Ksiądz Józef Wróbel SCJ – biskupem*, w: *Uwierzyliśmy miłości*, s. 151-154.

⁹³ G a b r y e l SCJ, *Moje wrażenia po pobycie w Finlandii*.

⁹⁴ Oprac. ks. K. Zimończyk SCJ, *100-lecie sercanów w Finlandii*, /www.2008.ewangelizacja.pl/100-lecie-sercanow-w-finlandii/ z dn. 15 IV 2010; W r ó b e l, *Kościół katolicki w Finlandii*, s. 9.

⁹⁵ W r ó b e l, *Kościół katolicki w Finlandii*, s. 9.

z gościnności najbliższych położonych parafii luterańskich lub prawosławnych. W wielu przypadkach posługa ta – jak zauważył bp Wróbel – ma charakter raczej okazjonalny. Zapewnienie bowiem regularnej posługi dla wszystkich Polaków oznaczałoby nie tylko konieczność przejeżdżania każdego tygodnia wielu dodatkowych setek kilometrów, ale także celebrowania przez każdego kapłana kilku mszy św. również w dni powszednie. Ze względu na takie uwarunkowania, msza św. dla Polaków jest sprawowana regularnie tylko w większych ośrodkach przez nich zamieszkałych. Taka sytuacja nie tylko że nie sprzyja rozwojowi życia religijnego wiernych, ale także utrudnia ich proces integracji z fińską (w rzeczywistości z międzynarodową) wspólnotą parafialną⁹⁶. Wśród 22 pracujących tam księży, zaledwie dwóch jest Finami. Najwięcej w tym międzynarodowym gronie duchownych jest Polaków – aż dziewięciu. Wszyscy są sercanami⁹⁷.

Polacy stanowią społeczność dosyć dobrze zorganizowaną i zintegrowaną. Jest to owocem dużego poczucia narodowej wspólnotowości i solidarności w kontekście poważnych wyzwań egzystencjalnych, a także zasługa: Zjednoczenia Polskiego, polskiej ambasady oraz polskich księży i sióstr pracujących w Finlandii⁹⁸.

Ze względu na małą liczebnie Polonię w Finlandii⁹⁹, brak polskich księży, nie zdołano w tym kraju zorganizować stałego duszpasterstwa polonijnego. Dopiero w drugiej połowie lat siedemdziesiątych i na początku lat osiemdziesiątych pojawiły się polskie siostry i polscy duchowni. Główną przeszkodą, która determinowała „bezradność” naszych rodaków, było: „Postanowienie Konferencji Episkopatu Krajów Nordyckich, iż w diecezjach tych ze względu na liczebnie małe wspólnoty lokalne nie będzie się organizować duszpasterstw narodowych, ani też tworzyć parafii personalnych”¹⁰⁰. Niemniej, stała obecność polskich księży w Finlandii od lat osiemdziesiątych zagwarantowała systematyczną opiekę duszpasterską tamtejszej Polonii, obejmując rodaków posługą sakramentalno-liturgiczną, religijno-kulturową i społeczno-charytatywną¹⁰¹.

⁹⁶ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 33.

⁹⁷ E. K. Czackowska, KAI 30-06-2008, *Biskup Wróbel wraca z Helsinek*, <http://www.-rp.pl/artukul/155991.html>

⁹⁸ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 28.

⁹⁹ M. L. Z i e l i ń s k i, *Polacy w Finlandii – historia i współczesność*, w: *Seminarium. Prawa mniejszości etnicznych w Unii Europejskiej – standardy i rzeczywistość*, Sztokholm, 23-24 września 2006, s. 56. Zależnie od źródła informacji, od 1500 do 3000 osób; liderzy Polonii fińskiej jej liczebność szacują na 2000 osób. Oznacza to niewielką grupę osób wobec 86 tys. obcokrajowców (1,7% populacji społeczeństwa w Finlandii).

¹⁰⁰ W r ó b e l, *Duszpasterstwo polonijne w Finlandii*, s. 29.

¹⁰¹ Tamże, s. 31.

PASTORAL CARE FOR POLES IN FINNLAND

S u m m a r y

The reason why Poles lived in Finland was their military service in the czarist army. The Polish soldiers stationed in this country originated the reviva of Catholicism. Their pastoral care was entrusted to Dominicans. In the years of 1857-1860, Fr. Ignacy Gorbacki supervised the building of St. Henry's garrison church in the suburbs of Helsinki. On April 3rd, 1917, an association called „Polish Union in Helsingforsa.ie” was established. The history of the Polish diaspora in Finland was then the history of the Polish Union. Pastoral care was provided by Rev. Adolf Carling.

After World War II the then ordinary bishop of Finland, Bishop Wilhelm P. Cobben, met the difficulties of pastoral care among Poles in his country. At a meeting with Polonia he offered his residence, and from October 1959 on a new parish building.

The pastoral care for Polonia gathered momentum at the time when the Polish Grey Ursulines arrived in Finland. Until 1974, the Poles there were without any permanent pastoral care. Occasionally Rev. Jan Bukowski from the Polish Catholic Mission from Sweden came. In March 1979 the Polish Union asked the Holy See to appoint a permanent pastor. The request was again sent to the Conference of the Polish episcopate in April 1980. On October 17, 1980, Rev. Ryszard Miś from the Congregation of the Sacred Heart of Jesus Christ came to Finland. This Dutch province of the congregation was responsible for animation of pastoral work in this country from 1907 on. Over the period of the recent twenty-five years thirteen Polish priests and one religious friar have experienced the Church in Finland.

The Catholic fellowship in Finland is relatively small; the area of 320 000 km² is inhabited by more than 10.000 Catholics. Despite their small number, the Polish Catholics are a relatively large group within the local Church. They belong to a group of over 90 nationalities, using circa 70 languages. The Finns make up 45% of all Catholics. The Dehonians in Finland run 5 out of 7 parishes. From 2001 to 2008 this diocese was run an ordinary bishop from Poland, bp Józef Wróbel SCJ.

A Holy Mass in Polish is said at the cathedral in Helsinki on the first Sunday of every month at 16⁰⁰. Holy Masses are said, if possible, in the places of Polish residence. Among the 22 priests working there only two are Finns. The largest number of them are Poles (9), and they are all Dehonians.

Due to the small number of Poles in Finland, the lack of Polish priests, it was not possible to organise a permanent pastoral care in this country. The main obstacle that made our fellow-countrymen „helpless” was „the Resolution of the Conference of the Episcopate of the Nordic Countries that in those dioceses, due to their small local fellowships, there will not be organised national pastoral care, nor any personal parishes”. Nevertheless, the fact that Polish priests were always present in Finland from the 1980s onwards safeguarded systematic pastoral care for Polonia there. They provided sacramental-liturgical, religious-cultural, and social-charitable ministry.

Translated by Jan Kłos

Słowa kluczowe: Polonia w Finlandii, duszpasterstwo polonijne, organizacje polonijne.

Key words: Poles in Finland, pastoral care for Polonia, Polish organisations abroad.